

Mladen Cerovac, dipl. iur.*

INTERNATIONAL COMPETITION NETWORK (ICN): PRVA (OSNIVAČKA) KONFERENCIJA, NAPULJ, 29. i 30. RUJNA 2002.**

U ovom se radu opisuje djelovanje novoosnovanog međunarodnog foruma koji djeluje pod nazivom International Competition Network (ICN). Opisuju se zadaci, način pristupanja u članstvu, organizacijska struktura, i način djelovanja ICN-a. Prikaz uključuje i kratku povijest zamisli o stvaranju međunarodne mreže antimonopolnih tijela.¹

Neposredni je povod ovome radu bilo održavanje Prve (osnivačke) konferencije ICN-a. Autor ovoga rada bio je sudionik konferencije, održane u utvrdi Castel dell'Ovo u Napulju, krajem rujna 2002. Stoga se u radu daje i sažeto izvješće s tog povijesnog događaja.

1. Uvod

Zamisao o stvaranju međunarodnog foruma svih antimonopolnih tijela u svijetu relativno je nova. Zadaća tog foruma bila bi da, u vrlo širokom kontekstu, razmotri probleme provođenja prava i politike konkurencije u međunarodnim okvirima. U takvom se obliku ideja oblikovala još 1997. godine. Ona je potekla od najviših dužnosnika Državnog

* Mladen Cerovac, dipl. iur., zamjenik ravnatelja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja. Autor je, kao predstavnik hrvatske Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja, bio sudionik Konferencije.

** Mišljenja autora iznesena u ovome radu strogo su osobna, te stoga ne odražavaju nužno i službena stajališta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

Članak je objavljen u Hrvatskoj pravnoj reviji, broj 11/2002., Inženjerski biro, Zagreb, studeni 2002.

¹ Riječ je o tijelima za koja se u različitim pravnim sustavima koriste različiti nazivi. Najčešći termini koji se koriste u literaturi su *competition authority (agency)*, *anti-monopoly authority (agency)* ili *antitrust authority (agency)*. Dokumenti ICN-a dosljedno korise termin *antitrust agencies*.

U tehničkom smislu, ta tijela u različitim pravnim sustavima zauzimaju različita mjesta u hijerarhiji državne uprave. Rješenja u praksi zaista su različita. Tako su u nekim zemljama osnovana posebna, sasvim neovisna upravna tijela, odgovorna isključivo parlamentu (npr. u SAD, zemlji začetnici prava konkurencije, ali i u Hrvatskoj). U nekim pak zemaljama ta tijela imaju rang neovisnih uprava ili neovisnih ureda pri ministarstvima. Najčešće su to ministarstva trgovine ili ministarstva gospodarstva (Njemačka, Makedonija, Slovenija itd.). U nekim zemljama pravo konkurencije provode posebni sudovi (npr. Austrija), dok u nekima to tijelo ima rang posebnog ministarstva (npr. u Ruskoj Federaciji). Međutim, bez obzira na njihov naziv ili položaj u upravnoj hijerarhiji, zajedničko je svim tim tijelima da je u svim je slučajevima, bez iznimke, riječ o krajnje neovisnim, *sui generis* tijelima izvršne vlasti. Po prirodi njihove zadaće, njihova je neovisnost u pravilu toliko široka da o njima, uvjetno, možemo govoriti kao o tijelima «paralelne» izvršne vlasti.

S tim u svezi, u cilju prevladavanja terminološke i hijerarhijske različitosti, u ovom ćemo radu za sva takva tijela koristiti pojam *antimonopolna tijela*.

odvjetništva Sjedinjenih Američkih Država nadležnih za provođenje propisa o zaštiti konkurencije.²

Zamisao je nastala kao izravna posljedica sveopće, vrlo ubrzane, gospodarske globalizacije. Sa stanovišta prava i politike konkurencije, globalizacija je naročito utjecala na stvaranje multinacionalnih koncentracija poduzetnika. Takve su koncentracije poduzetnika podlijegale ocjeni njihove sukladnosti s propisima o konkurenciji istovremeno u više zemalja. Posljedica toga bila je da ista koncentracija, unatoč činjenici da su njeni sudionici isti poduzetnici, u različitim zemljama bude ocijenjena različito. Naime, dok je koncentracija u jednoj zemlji blokirana od strane nacionalnog antimonopolnog tijela, u drugoj je ocijenjena dopuštenom. Osnova je problema pritom bila u činjenici da je razlog za različitu ocjenu ležao prvenstveno u činjenici primjene različitih kriterija za ocjenu dopuštenosti konkretne koncentracije poduzetnika, dok su specifični uvjeti na konkretnom tržištu u pravilu bili od sekundarnog značaja.

Dakle, dok se tržište ubrzano globaliziralo, propisi o konkurenciji ostajali su uglavnom na nacionalnoj razini. Stoga se pojavila zamisao o potrebi stvaranja određenih standarda, utemeljenih na najboljim iskustvima nacionalnih i regionalnih antimonopolnih tijela.³ Ta bi tijela bila okupljena u jednom međunarodnom forumu.

Zamisao je bila da ti standardi potaknu postepeno i potpuno dobrovoljno približavanje i ujednačavanje kriterija i postupovnih pravila različitih zemalja. Standardi su zamišljeni kao *soft convergence*. Oni bi, naime, bili skupljeni u obliku preporuka, te ni po čemu ne bi bili obvezujući za članove foruma.

Ideja potaknuta u Sjedinjenim Američkim Državama ubrzo je, već početkom 2000., podržana od strane Europske komisije. Uslijedilo je nekoliko međunarodni okupljanja stručnjaka za pitanja konkurencije na kojima je razmatrana potreba i mogućnost stvarne provedivosti te zamisli. Rezultat je bio da je zamisao u iznimno kratkom vremenu dobila najširu podršku stručne javnosti.

Tako je, u listopadu 2001., stvorena jezgra ICN. Osnivači tog foruma bilo je 14 nacionalnih i jedno multinacionalno antimonopolno tijelo.

ICN je osnovan kao međunarodna mreža antimonopolnih tijela. Njegovi članovi mogu biti isključivo antimonopolna tijela, bilo da je riječ o nacionalnim ili multinacionalnim tijelima. Pristup članstvu krajnje je otvoren i jednostavan. Činjenica članstva ne stvara za članove nikakve financijske ili radne obveze. Temeljno je načelo rada ICN-a potpuna dobrovoljnost. Ta se dobrovoljnost odnosi na pristup i istupanje iz članstva, uključivanje u rad radnih tijela i uključivanje u pojedine projekte.

Rad ICN usmjeren je isključivo na osmišljavanje projekata za postupno približavanje i ujednačavanje standarda utemeljenih na najboljim praktičnim iskustvima u provedbi propisa o konkurenciji. ICN standarde izdaje u obliku preporuka. Preporuke nisu obvezujuće za članove. Svaki član procijenit će hoće li u svoj pravni sustav uvesti koju od preporuka i u kojoj mjeri.

² U.S. Department of Justice - Antitrust Division.

³ *Multi-jurisdictional merger review*, izvor: ICN, «About the ICN – History», www.internationalcompetitionnetwork.org/about_hx.html; web stranica posjećena 25. rujna 2002.).

Ideja o stvaranju međunarodne mreže antimonopolnih tijela konkretizirana je održavanjem Prve (osnivačke) konferencija ICN-a u Napulju. Konferencija je održana 29. i 30. rujna 2002.. Domaćin konferencije je bilo talijansko antimonopolno tijelo.⁴

2. Zadaća

ICN je po mnogočemu jedinstvena međunarodna organizacija.

Prije svega, ICN je prvi međunarodni forum na području prava konkurencije čiji su članovi isključivo antimonopolna tijela.

Istovremeno, to je jedino međunarodno tijelo posvećeno isključivo izradi stručnih projekata iz područja prava i politike konkurencije baziranih na najboljim praktičnim iskustvima njenih članova. Pritom se organizacija temelji na konsenzusu i zajedničkom interesu svih njezinih članova, kako razvijenih zemalja, tako i zemalja u razvitku.

U ostvarivanju svojih zadataka ICN djelatno surađuje i s postojećim međunarodnim organizacijama kao što su OECD, WTO i UNCTAD. Međutim, zadatak i svrha ICN-a nije da nadomjesti ili koordinira djelovanje drugih međunarodnih organizacija i foruma. Naime, ICN istovremeno surađuje i s pojedincima i udruženjima pojedinaca koji se bave pravom konkurencije, gospodarstvom kao i s udruženjima potrošača i akademskom zajednicom.

Prema tome, osnovne bismo zadatke ICN- mogli svesti na slijedeće:

- poticanje i proširivanje razmjene najboljih iskustava i postupanja antimonopolnih tijela,⁵
- promicanje znanja i svijesti o ulozi antimonopolnih tijela,
- poticanje i olakšavanje i međunarodne suradnje antimonopolnih tijela.

Dakle, ICN kroz dijalog najviših predstavnika antimonopolnih tijela u svijetu, potiče razvoj različitih projekata od njihovog zajedničkog interesa. Koji će se projekti pokrenuti, kao i plan njihove provedbe, utvrđuje se tijekom redovitih sastanaka za utvrđivanje budućih projekata⁶ kao i na godišnjim konferencijama tog tijela. Kad članice ICN-a postignu konsenzus glede pojedinih projekata, za svaki se pojedini projekt osnivaju radne skupine.⁷ u njihov se rad može uključiti svaka zainteresirana članica.

Značajno je naglasiti da ICN nije tijelo usmjereno na donošenje propisa o konkurenciji koji bi na bilo koji način bili obvezujući za članove. Donošenje bilo kakvih obvezujućih pravila nije cilj niti zadatak tog tijela.

ICN, kroz pokretanje i razvoj različitih projekata, konsenzusom svojih članova stvara samo preporuke. Preporuke su rezultat zajedničkih iskustava i izravnog dijaloga članova foruma. One se temelje na iskustveno provjerenim najboljim načinima primjene propisa o

⁴ *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato*. Sjedište ovog tijela je u Rimu.

⁵ *Best practices*.

⁶ *Progress meetings*.

⁷ *Working groups*.

konkurenciji i provođenju politike konkurencije, uključujući promicanje ideje slobodnog tržišnog natjecanja.

Svakom je antimonopolnom tijelu u potpunosti prepušteno da procijeni i odluči hoće li u svom zakonodavstvu i praksi primijeniti preporuke ICN-a i u kojoj mjeri. Članovi to mogu učiniti i kroz različite oblike bilateralnih i multilateralnih sporazuma, ukoliko to smatraju prikladnim.

2. 1. Kratka povijest

Začetke ICN-a nalazimo izravno u preporukama *International Competition Policy Advisory Comitee (ICPAC)*. Riječ je o tijelu koje su, 1997. godine, osnovali Janet Reno, tadašnja glavna državna odvjetnica SAD i Joel Klein, njen pomoćnik u Odjelu za zaštitu konkurencije.⁸

ICPAC je imao zadatak da, u vrlo širokom kontekstu, uzimajući u obzir ekonomsku globalizaciju, razmotri probleme tržišnog natjecanja u međunarodnim okvirima. Pritom se trebalo usredotočiti naročito na koncentracije poduzetnika u čiju se ocjenu uključuju pravni sustavi više zemalja,⁹ na sučeljavanje trgovine i tržišnog natjecanja i buduće pravce suradnje između antimonopolnih tijela.

U svome završnom izvješću, iz veljače 2000., ICPAC poziva SAD da istraži mogućnost osnivanja foruma pod nazivom «*Global Competition Initiative*». Taj je forum zamišljen kao mjesto koje bi državnim službenicima, ali i privatnom sektoru kao i navladinim organizacijama, omogućavalo raspravljanje i konzultiranje o problemima i pitanjima zaštite tržišnog natjecanja.¹⁰

Usporedno s tom američkom inicijativom i u Europi dozrijeva identična ideja. Tako zemlje članice Europske unije osnivaju udruženja europskih antimonopolnih tijela pod nazivom *European Competition Authorities Association (ECA)*. Zanimljiva je koincidencija da je udruženje je osnovano u Napulju, u listopadu 2000.

Slijedeći je korak u pravcu stvaranja međunarodne mreže antimonopolnih tijela učinjen već u rujnu 2000. Na konferenciji o pravu tržišnog natjecanja održanoj u Bruxellesu, Joel Klein i Mario Monti, član Europske komisije zadužen za pitanja konkurencije, izrazili su zajedničku podršku inicijativi za stvaranje takvog međunarodnog foruma.

Snažna podrška takvoj inicijativi ponovljena je i ubrzo potom, na Godišnjoj konferenciji Fordham Corporate Law Insititutea.¹¹

⁸ *U.S. Department of Justice – Antitrust Division.*

⁹ *Multi-jurisdictional merger review*, izvor: ICN, «*About the ICN – History*», www.internationalcompetitionnetwork.org; web stranica posjećena 25. rujna 2002.

¹⁰ Izvor: ICN, «*About the ICN – History*», www.internationalcompetitionnetwork.org; web stranica posjećena 25. rujna 2002..

¹¹ Podršku su potvrdili Mario Monti i A. Douglas Melamed, vršitelj dužnosti pomoćnika glavnog državnog odvjetnika SAD; izvor: ICN, «*About the ICN – History*», www.internationalcompetitionnetwork.org; web stranica posjećena 25. rujna 2002.

Stvarna provedivost ideje osnivanja takvog međunarodnog foruma bila je predmet rasprave na sastanku 40-orice najviših predstavnika antimonopolnih tijela različitih zemalja, održanom početkom veljače 2001. u Ditchley Parku (Velika Britanija). Ideja je doživjela snažnu podršku svih sudionika.

Konačno, 25. listopada 2001., u New Yorku, najviši predstavnici 14 antimonopolnih tijela¹² objavljuje osnivanje ICN-a. Osniva se privremena upravljačka skupina.¹³ Nakon toga je uslijedio niz pripremnih sastanaka za održavanje osnivačke konferencije ICN-a.¹⁴

3. Članstvo

Pristup u članstvo ICN-a je posve otvoren. Bilo koje nacionalno ili multinacionalno antimonopolno tijelo ili međunarodna organizacija čije je područje rada konkurencija, može postati članom tog foruma. To je ujedno i jedino ograničenje. Naime, tijela izvan tog kruga ne mogu postati njegovim članovima.

Predstavnici nekih drugih organizacija, pa i pojedinci (odvjetnici i njihove udruge, znanstvenici, neovisni stručnjaci itd.) mogu sudjelovati u izradi projekata ICN-a. Štoviše, oni mogu sudjelovati i u radu godišnjih skupština ICN-a. Međutim, u donošenju odluka značajnih za organizaciju i djelovanje ICN-a mogu sudjelovati samo članovi.

Pristup članstvu oslobođen je bilo kakvih posebnih formalnosti. Za početak je dovoljno samo popunjavanje pristupnice s osnovnim podacima o tijelu i njegovom predstavniku.

ICN je, na dan 25. rujna 2002., imao ukupno 72 člana.¹⁵

4. Izvori sredstava i način financiranja

Svako antimonopolno tijelo, član ICN-a, samo snosi svoje troškove. Međutim, ICN će sa svoje strane poduzeti sve što je u njegovoj moći da pronađe sredstva za ona antimonopolna tijela koja su zainteresirana za rad tog foruma, ali nemaju sredstava dovoljnih za financiranje sudjelovanja u njegovom radu.

¹² Zemlje osnivači ICN-a su: Australija, Europska unija, Francuska, Italija, Izrael, Japan, Južnoafrička Republika, Kanada, Koreja, Meksiko, Njemačka, SAD, Velika Britanija, i Zambija.

¹³ *Interim steering group*. Na čelu skupine nalazi se Konrad von Finkenstein, član Komisije Kanadskog ureda za konkurenciju (*Canadian Competition Bureau*). Nakon osnivanja tog tijela je uslijedio niz pripremnih sastanaka za održavanje osnivačke konferencije ICN-a.

¹⁴ Npr.: New York (8. ožujka 2002.), Cape Town (18. ožujka 2002.), Toronto (22. ožujka 2002.), Washington D.C. (Mayflower Hotel, 21/22. srpnja 2002.) itd.

¹⁵ Izvor: www.internationalcompetitionnetwork.org; web stranica posjećena 25. rujna 2002. Prema našim saznanjima u svijetu trenutno djeluje oko 90 antimonopolnih tijela.

Svu logističku potporu sastancima radnih grupa i godišnjim konferencijama pruža ona članica ICN-a koja je domaćin okupljanja. Isticanje kandidature za domaćina godišnjih konferencija potpuno je otvoreno.

Kako bi se osigurao kontinuitet u radu ICN-a, predstavnik antimonopolnog tijela koje je bilo domaćin prethodne konferencije, kao i predstavnik antimonoplnoog tijela koje će biti domaćin slijedeće konferencije automatski su, zajedno s trenutnim domaćinom, članovi odbora za pripremanje konferencije. Bivši i budući domaćin pomažu trenutnom domaćinu, prvenstveno razmjenom obavijesti i prenošenjem svojih iskustava u organiziranju takvih skupova.

5. Unutarnje ustrojstvo

ICN u svim svojim dokumentima naglašava svoj radni, dobrovoljni, otvoreni i izuzetno neformalni karakter.¹⁶ Stoga ICN maksimalno izbjegava stvaranje bilo kakvog nepotrebnog administrativnog aparata. Naime, s obzirom da je rad ICN-a usmjeren na izradu određenih projekata čiji su nositelji specijalizirane radne skupine sastavljene od stručnjaka koji se dobrovoljno uključuju u njihov rad, osnivači ICN drže da nema potrebe za osnivanjem tajništva¹⁷ ili bilo kojeg sličnog stalnog administrativnog tijela.

Međutim, ICN ipak ima određena tijela. Ta su tijela, kao što je već rečeno, prvenstveno radna. Ona tek sekundarno obavljaju i one administrativne zadatke koji su neophodni za nesmetano i trajno obavljanje temeljnih zadaća ICN-a.

Temeljno tijelo ICN-a je upravljačka skupina. Radna su tijela radne skupine za pojedine projekte. Radne skupine mogu imati i podskupine.¹⁸ Međutim, najvažniji se dio rada ICN-a obavlja kroz godišnje konferencije.

5. 1. Upravljačka skupina (*Steering group*)

Radom ICN-a upravlja Upravljačka skupina (*Steering group*).¹⁹ Skupina ima 15 članova. Članovi te skupine, proizašli iz privremene upravljačke skupine (*Interim steering group*) potvrđeni su na Prvoj konferenciji ICN-a u Napulju.²⁰

¹⁶ Npr. *Memorandum on Establishment and Operation of the ICN*. Jednako i *ICN Operational Framework*, usvojen 13. svibnja 2002., izvor: www.internationalcompetitionnetwork.org/steering.html; web stranica posjećena 25. rujna 2002.

¹⁷ *Secretariat*.

¹⁸ *Subgroups*.

¹⁹ U izlaganjima članova Upravljačke skupine na Napuljskoj konferenciji za ovo se tijelo povremeno koristio naziv *Steering committee* (tako npr. Giuseppe Tesauro u svom pozdravnom govoru).

²⁰ Članovi Upravljačke skupine: *Ulf Böge*, Bundeskartellamt, predsjednik (Njemačka); *Allan Fels*, Australian Competition & Consumer Commission, predsjednik (Australija); *Konrad von Finkenstein*, Canadian Competition Bureau, član Komisije (Kanada); *Jerôme Gallot*, Concurrence, Consommation et Repression des Fraudes, glavni direktor (Francuska); *Charles A. James*, U.S. DOJ – Antitrust Division, pomoćnik glavnog državnog odvjetnika (SAD); *Frédéric Jenny*, Conseil de la Concurrence, dopredsjednik (Francuska);

U članstvu Upravljačke skupine zastupljeni su najviši predstavnici antimonopolnih tijela. Pritom se vodilo računa o tome da uz predstavnike antimonopolnih tijela razvijenih zemalja budu zastupljeni i predstavnici zemalja u razvitku.

Mandat članova traje dvije godine, uz mogućnost neograničenog reizbora.

Predstavnik antimonopolnog tijela zemlje domaćina postaje *ad hoc* članom Skupine. Njegov mandat se poklapa s trajanjem logističke podrške tog tijela ICN-u.

Upravljačka skupina samo služi za obavljanje najosnovnijih poslova nužnih za održavanje kontinuiteta u radu ICN-a. Ona, u stvari, samo osigurava «servis», ali nema nikakvih posebnih ovlasti.²¹

Temeljni zadaci Upravljačke skupina su slijedeći:

i/ Upravljačka skupina utvrđuje buduće projekte razrađivanje plan rada za za svaki projekt koji ide na odobrenje ICN-u. Planovi rada uključuju vremenski plan, prijedlog izvora informacija koji će se koristiti i/ili razvijati, kao i oblik i sadržaj željenog projektnog rezultata. Konačni će proizvod u pravilu biti smjernice ili preporuke.²²

ii/ Upravljačka skupina preporučuje i stručnjake za koje smatra da bi po svojim specifičnim znanjima bili najpogodniji za rad u pojedinim radnim skupinama. Ona preporučuje i voditelje radnih skupina. Unatoč tome, svaka članica ICN-a može, ukoliko to želi, uključiti svog predstavnika u rad bilo koje radne skupine. K tome, u radne se skupine mogu uključiti i neovisni stručnjaci.²³ Međutim, voditelji radnih skupina moraju uvijek biti predstavnici antimonopolnih tijela-članova ICN-a.

iii/ Upravljačka skupina izrađuje dnevne redove konferencija i sastanaka. S tim u svezi procijenjuje treba li na konferenciju ili sastanak pozvati određene neovisne stručnjake. Ti stručnjaci mogu biti nazočni i samo na jednom dijelu konferencije ili sastanka.

Nam-Kee Lee, Fair Trade Commission, predsjednik (Koreja); *David Lewis*, Competition Tribunal, predsjedavajući (Južnoafrička Republika); *George Lipemile*, Zambia Competition Commission, izvršni direktor (Zambija); *Mario Monti*, European Commission, član (EU); *Timothy J. Muris*, U.S. Federal Trade Commission, predsjednik (SAD); *Menachem Perlman*, Israel Antitrust Authority, zamjenik glavnog direktora (Izrael); *Fernando Sanches Ugarte*, Mexican Comision Federal de Competencia, predsjednik (Meksiko); *Giuseppe Tesauo*, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, predsjednik (Italija); *Hiroshi Ueno*, Japan Fair Trade Commission, zamjenik glavnog tajnika (Japan); *John Vickers*, Office of Fair Trading, glavni direktor (Velika Britanija).

²¹ Giuseppe Tesauo (citat): «...*exercise(s) no power...*»; TESAURO, Giuseppe, pozdravni govor na Prvoj konferenciji ICN-a, Castel dell'Ovo, Napulj, 28. rujna 2002.

²² U svojim ih dokumentima ICN naziva *guidelines* ili *recommandations on best practicies*; izvor: ICN, «*Steering Group*», www.internationalcompetitionnetwork.org/steering.html; web stranica posjećena 25. rujna 2002.

²³ U svojim ih dokumentima ICN spomije kao *non-governmental advisers*; izvor: ICN, «*Steering Group*», www.internationalcompetitionnetwork.org/steering.html; web stranica posjećena 25. rujna 2002.

5. 1. 1. Predsjedavajući Upravljačke skupine (*chair*)

Članovi Upravljačke skupine između sebe biraju osobu koja će obavljati dužnost predsjedavajućeg (*chair*).²⁴ Mandat predsjedavajućeg traje godinu dana. Članovi grupe rotiraju u obavljanju te dužnosti.

Dužnosti predsjedavajućeg su slijedeće:

- predsjedavanje sastancima Upravljačke skupine,
- supredsjedavanje godišnjim konferencijama ICN-a,²⁵
- obavljanje neophodnih tajničkih poslova,
- vođenje popisa članica i održavanje kontakata s njima,
- davanje svih obavijesti koje se odnose na djelovanje ICN-a.

5. 2. Radne skupine (*working groups*)

Projektne zadatke koje utvrdi upravljačka skupina izvršavaju radne skupine. Svaka je radna skupina zadužena za obavljanje određenog projektnog zadatka. Radne skupine označene su brojevima (WG1, WG2 itd.)

Kao što je već naprijed rečeno, projektne zadatke definira Upravljačka skupina. Upravljačka skupina predlaže i članove radnih skupina, imajući na umu njihova specifična stručna znanja. Upravljačka skupina ujedno imenuje i voditelja pojedine radne skupine.

Kao što je već također rečeno, svaka članica ICN-a može u radnu skupinu uključiti svog predstavnika. Isto se tako u njihov rad mogu se uključiti i neovisni (nevladini) stručnjaci. Postoji, međutim, samo jedno ograničenje: voditelji radnih skupina uvijek moraju biti predstavnici antimonopolnih tijela država članica ICN-a.

5. 2. 1. Radna skupina za koncentracije poduzetnika (*WG1 – Mergers*)²⁶

Zadatak je ove skupine da razvije postupke najprikladnije za ocjenu dopuštenosti provedbe multinacionalnih koncentracija poduzetnika. S tim u svezi, zadatak ove skupine je da izradi preporuke za njihovu primjenu u praksi. Riječ je o koncentracijama poduzetnika čiji sudionici imaju sjedišta registrirana u različitim državama. Stoga se u praksi događa da takve koncentracije, s obzirom na multinacionalni karakter njihovih

²⁴ Zanimljivo je da ICN u svojim dokumentima, kako bi dodatno naglasio neformalnost svoje organizacije, ne govori o *predsjedniku* upravljačke skupine, pa čak niti o *predsjedavajućem*. Tako ICN u svojim dokumentima doslovce koristi sintagmu *član koji obavlja dužnost predsjedavajućeg* («*to act as a chair*»); tako npr. ICN, «*Steering Group*», www.internationalcompetitionnetwork.org/steering.html; (web stranica posjećena 25. rujna 2002.).

²⁵ Konferenciji uvijek predsjedava najviši dužnosnik antimonopolne konferencije zemlje domaćina.

²⁶ Voditelj ove radne skupine je William Kolasky, zamjenik glavnog državnog odvjetnika, *U.S. Department of Justice – Antitrust Division*.

sudionika, podliježu ocijeni dopuštenosti istovremeno u više zemalja. Zbog jednostavnosti ćemo ih u daljnjem tekstu nazivati multinacionalnim koncentracijama.²⁷

Osnovni je problem se, naime, što s jedne strane imamo rastuću globalizaciju tržišta, nasuprot kojoj i dalje stoje nacionalni ili, u najboljem slučaju, regionalni propisi o konkurenciji.

Kako bi se takvo stanje pokušalo prevladati na jedinstven način, temeljni su zadaci ove radne skupine:

- izrada prikladnih postupaka, uključujući i određivanje rokova, za ocjenu dopuštenosti multinacionalanih koncentracija.
- izrada analitičkog okvira za ocjenu multinacionalnih koncentracija.
- pronalaženje istraživačkih postupaka i tehnika potrebnih za djelotvornu ocjenu učinaka multinacionalnih koncentracija.

Ova radna skupina ima i nekoliko radnih podskupina (*subgroups*):

- *Notification Subgroup*,
- *Investigative Techniques Subgroup*,
- *The Analytical Frame Merger Review Subgroup*.

5. 2. 2. Radna skupina za promicanje konkurencije (WG2 – Advocacy)²⁸

Zadatak je ove radne skupine da prikuplja, analizira i širi informacije o potrebi promicanja konkurencije s namjerom da članove ICN-a potakne na diskusiju o toj značajnoj temi. Krajnji je cilj razraditi prepruke koje će zemljama članovima ICN-a omogućiti praktičnu primjenu najboljih iskustava s tog područja.

Radna je skupina za Prvu konferenciju u Napulju izradila opsežno i vrlo kvalitetno izvješće pod naslovom *Advocacy and Competition Policy*.²⁹

5. 2. 3. Radna skupina za financiranje rada ICN-a (WG3 – Funding)³⁰

Zadatak je ove radne skupine prikupljanje financijske pomoći za one članice koje su suočene sa znatnim financijskim poteškoćama. Iz prikupljenih sredstava financiralo bi se izravno sudjelovanje tih članova u radu ICN-a.

Sredstva se prikupljaju od multinacionalnih donatorskih skupina, iz sredstava državnih tijela namijenjenih za tehničku pomoć i neprofitnih institucija kao što su to npr. privatne fundacije.

²⁷ ICN u svojim dokumentima koristi termin *multi-jurisdictional mergers*.

²⁸ Voditelj je ove skupine Fernando Sanchez Ugarte, predsjednik meksičke Savezne komisije za konkurenciju (*Mexican Comision Federal de Competencia*).

²⁹ Grupa autora, «*Advocacy and Competition Policy*», *Report prepared by Advocacy Working Group*, ICN's Conference, Naples, Italy, 2002.

³⁰ Voditelj ove radne skupine je William E. Kovacic, glavni savjetnik, *U.S. Federal Trade Commission*.

5. 2. 4. Radna skupina za članstvo (WG4 – Memberships)³¹

Zadatak je ove radne skupine da u članstvo ICN-a privuče što više članova, odnosno antimonopolnih tijela, kako nacionalnih tako i multinacionalnih.

Skupina svoju djelatnost usmjerava na bolje razumijevanje ciljeva i zadataka ICN-a, te stvaranje kanala za uspostavljanje izravnih kontakata između antimonopolnih tijela.

S tim u svezi ova je radna skupina razradila krajnje jednostavan način pristupanja u članstvo ICN-a.³²

5. 3. Godišnje konferencije

Rad ICN-a temelji se prije svega na održavanju redovitih godišnjih konferencija. Godišnje su konferencije središnji događaji u djelovanju ICN-a. Svrha je tih konferencija omogućavanje izravnog dijaloga i razmjena iskustava čelnih ljudi antimonopolnih tijela.

Konferencijama prisustvuju i pojedinci koji se u praksi bave pravom ili politikom konkurencije, npr. odvjetnici, konzultanti, znanstvenici itd. Štoviše, njihovo je sudjelovanje u radu konferencija poželjno. Naime, doprinos takvih nevladinih stručnjaka značajno doprinosi kvaliteti diskusija i produkata rada ICN-a.

Za planiranje i koordinaciju organizacije godišnje konferencije zadužen je odbor za planiranje godišnje konferencije.³³ Taj odbor čine predstavnik antimonopolnog tijela – budućeg domaćina konferencije, predstavnik antimonopolnog tijela – domaćina konferencije koja slijedi iza prve slijedeće konferencije, predstavnik antimonopolnog tijela – domaćina prethodne konferencije, predsjedavajući Upravljačke skupine, voditelji radnih skupina i drugi članovi imenovani od osobe koja presjedava odboru za planiranje.

Odbor priprema nacrt dnevnog reda i listu sudionika. Dnevni red se, u bitnome, sastoji od izvještaja radnih skupina, izvještaja o ocjeni njihovog rada, te programa budućih akcija ICN-a. Te dokumente odbor dostavlja na odobrenje upravljačkoj skupini.

Upravljačka skupina, na vlastitu inicijativu ili na inicijativu voditelja radnih skupina ili podskupine, može od budućeg domaćina zatražiti da na konferenciju pozove predstavnike koje su odredili članovi ICN-a ili druge stručnjake s područja prava konkurencije. Pritom će se voditi računa da se postigne ravnoteža u «zemljopisnom» smislu.³⁴ Budući domaćin konferencije ima pravo pozvati ograničeni broj posebnih gostiju.

³¹ Voditelj skupine je Joseph Seon Hur, glavni direktor korejskog Ureda za konkurenciju, *Korea Fair Trade Commission*.

³² Za prisupanje članstvu praktički je, u prvom koraku, dovoljno poslati pismo ili e-mail na adresu voditelja skupine.

³³ *Annual Conference Planning Committee*.

³⁴ «*Ballance of geografic origins and backgrounds*».

6. Radni jezik³⁵

Radni jezik³⁶ Upravljačke skupine, radnih skupina, godišnjih konferencija i web stranice ICN-a je engleski.

Međutim, članovi i druge osobe koje sudjeluju u radu ICN-a mogu svoje priloge dostavljati i na drugim jezicima. U tom će slučaju troškove prijevoda snosi autora priloga.

Isto tako, ukoliko dovoljan broj članova zatraži uporabu nekog drugog radanog jezika, upravljačka će skupina razmotriti takav zahtjev.

7. Web stranica ICN-a i elektronički registar stručnjaka za pravo konkurencije

ICN ima svoju web stranicu (www.internationalcompetitionnetwork.org). Sve promjene njenog sadržaja mora odobriti predsjedavajući Upravljačke skupine ili voditelj radne skupine, u dogovoru s ostalim članovima, za ono područje na koje se sadržaj stranice odnosi.

O namjeravanim izmjenama te osobe moraju unaprijed obavijestiti članove ICN-a. U slučaju dvojbe, smatrat će se da su članovi obaviješteni o izmjenama. Ovo, naravno, pod pretpostavkom da ne postoje dokazi koji upućuju na suprotno.

ICN će na svojoj web stranici osnovati elektronički registar stručnjaka za pravo tržišnog natjecanja. Svi stručnjaci s toga područja zainteresirani za rad na projektima ICN-a moći će se sami upisati u navedeni registar.

ICN će svoje dokumente članovima dostavljati putem e-maila. Riječ je prije svega o odobrenim radnim planovima radnih skupina i podskupina i drugim materijalima autoriziranim od Upravljačke skupine.

8. Prva (osnivačka) konferencija ICN-a, Castel dell'Ovo, Napulj, 28/29. rujna 2002.

Napuljska je konferencija svakako jedan od ključnih događaja u razvitku prava i politike konkurencije. Na toj je konferenciji, naime, oživotvorena zamisao stvaranja neformalnog, potpuno otvorenog, visoko stručnog foruma svih antimonopolnih tijela zainteresiranih za projekte stvaranja neobvezujućih međunarodnih standarda za primjenu prava konkurencije. Pritom su doprinosi stručnjaka zemalja u razvitku potpuno izjednačeni s doprinosima stručnjaka iz zemalja s razvijenim pravom i politikom konkurencije.

³⁵ *ICN Operational Framework*, privremeni dokument, usvojen 13.svibnja 2002., izvor: www.internationalcompetitionnetwork.org

³⁶ *Interim working language* (prema *ICN Operational Framework*, privremeni dokument, usvojen 13.svibnja 2002., izvor: www.internationalcompetitionnetwork.org).

S tim u svezi, na konferenciji je objavljen cijeli niz izvješća o najboljim iskustvima iz prakse antimonopolnih tijela³⁷ koja se odnose na daljnje poboljšanje postupaka kontrole koncentracija poduzetnika i proaktivne politike promicanja prava i politike konkurencije.³⁸

Konferenciji su bili nazočni najviši predstavnici ukupno 59 antimonopolnih tijela sa svih kontinenata.³⁹ Konferenciji je bilo nazočno i 49 odvjetnika koji se izravno bave pravom konkurencije, predstavnika odvjetničkih komora, akademskih zajednica i međunarodnih organizacija.

8. 1. Dnevni red Napuljske konferencije ICN-a

Dnevni je red ovog dvodnevnog događaja bio iznimno opširan. To je, naime, bila i osnivačka konferencija, te je dio dnevnog reda bio posvećen organizacijskim poslovima. Stoga su sva izlaganja bila vremenski ograničena na deset minuta. To se ograničenje nije odnosilo na panel diskusije upriličene na kraju svakog bloka izlaganja.

8. 1. 1. Glavne teme

Nakon uvodnih izlaganja domaćina Giuseppea Tesaura i Konrada von Finkensteina, predsjedavajućeg u Upravljačkoj skupini ICN-a, uslijedila su izlaganja drugih članova upravljačke skupine. Tako su obrađene slijedeće glavne teme:

i/ *Competition advocacy and antitrust authorities* (Timothy J. Muris)

Izlaganje se, u bitnome, odnosilo na prikaz kako aktivno promicanje znanja pravu konkurencije kodnajšire javnosti doprinosi stvarnju svijesti o ideji slobodnog tržišnog natjecanja. Stvaranje svijesti o značaju jačanja konkurencije pridonosi pak gospodarskom razvitku. Taj razvitak, međutim, nije moguć ukoliko kod vlada ne postoji svijest o potrebi jačanja konkurencije, te ukoliko vlade ne žele provesti odgovarajuće reforme u tom pravcu.

iii/ *Analytical framework of merger review* (Mario Monti)

Tema izlaganja bila je usporedba prednosti i nedostataka postojećih standarda koje antimonopolna tijela koriste pri ocjeni dopuštenosti koncentracija.⁴⁰ Pritom su u primjeni dva standarda. To su tzv. *substantial lessening of competition test (SLC)*, koji se koristi npr. u SAD, i *dominance test* koji se koristi u EU. Neke su zemlje nedavno prešle s SLC testa na dominance test (npr. Australija i Irska, dok Velika Britanija to upravo namjerava

³⁷ *Best practices.*

³⁸ *Competition advocacy.*

³⁹ Na Prvoj konferenciji ICN-a sudjelovali su predstavnici slijedećih nacionalnih ili multinacionalnih antimonopolnih tijela: Argentina, Armenija, Australija, Belgija, Brazil, Cipar, Češka Republika, Čile, Danska, EFTA, Estonija, Europska unija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Indija, Indonezija, Irska, Italija, Izrael, Jamajka, Japan, Južna Afrika, Kanada, Koreja, Latvija, Litva, Makedonija, Malta, Meksiko, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Mađarska, Pakistan, Panama, Poljska, Rumunjska, Ruska Federacija, SAD, Slovačka, Slovenija, Sri Lanka, Španjolska, Švicarska, Tajland, Tajvan, Tunis, Ukrajina, Uzbekistan, Velika Britanija, Venezuela, Vijetnam, Zambia.

⁴⁰ *Substantive standards.*

učiniti). Oba sustava imaju nesumnjivih prednosti i mana. Ne namećući konačno rješenje, Monti zaključuje da je, bez obzira na dikciju propisa pojedinih zemalja koja se odnose na takve testove, sva antimonopolna tijela imaju isti temeljni problem: moguću zlouporabu tržišne snage i negativni učinak takvog ponašanja na dobrobit potrošača.

Vezano uz ovu temu, Mario Monti ističe da je pri ocjeni koncentracija najvažnije da ta ocjena ne postane političko ili protekcionističko oruđe za zaštitu tzv. «nacionalnih šampiona». On drži da je vrijeme korištenja kontrole koncentracija kao instrumenta industrijske ili trgovinske politike nepovratno prošlo. Takav oblik političke zaštite «odabranih» poduzetnika uspoređuje s utrkom u naoružanju od koje će, prije ili kasnije, svi trpjeti štetne posljedice. Stoga naglašava važnost potpune neovisnosti antimonopolnih tijela u donošenju odluka. To uključuje neovisnost o pritiscima poduzetnika i političkim pritiscima. Pritom najgorim oblikom političkog pritiska drži političke pritiske gdje politika (glasno ili potih) intervenira u korist poslovnih interesa «odabranih» poduzetnika. To je naročito opasno u zemljama u kojima politički autoriteti izjednačavaju dobrobit zemlje («ako ne i cijeloga svijeta»), s interesima poduzetnika, pogotovu krupnog kapitala.⁴¹

iii/ *Guiding principles and recommended practices for merger notification and review* (Charles A. James)

U okviru ove teme prikazan je set temeljnih načela i preporuka za postupanje u prijavi namjere koncentracija poduzetnika i ocjeni njihove dopuštenosti od strane antimonopolnih tijela. Riječ je o preporukama izrađenim posebno za primjenu u slučajevima prijave i ocjene tzv. multinacionalnim koncentracijama. Preporuke su izrađene sa svrhom da se poboljša učinkovitost takvih postupaka.

Pojedina izlaganja bila su posvećena pripremama budućih programa ICN-a (Nam-Kee Lee) i uključivanja neovisnih stručnjaka u rad ICN-a (James F. Rill).

Dio konferencije posvećan je izvješćima o radu radnih skupina. Izvješća su podnijeli voditelji radnih skupina.

8. 1. 2. Priprema budućih projekata

Kako bi se vrijeme što bolje iskoristilo prijedodnevni dio drugog dana konferencije bio je organiziran na način da usporedno zasijeda pet *ad hoc* formiranih radnih tijela. Predmet njihovog rada bio je planiranje tema za godišnju konferenciju ICN-a u 2003. godini. Ta su se tijela bavila slijedećim pitanjima:

- i/ Početne preporuke radne podskupine za postupak prijave i ocjene koncentracija,
- ii/ Plan rada radne podskupine za postupak prijave i ocjene dopuštenosti koncentracija za 2003. godinu,
- iii/ Plan rada radne podskupine za izradu analitičkog okvira za ocjenu koncentracija i za 2003. godinu,
- iv/ Plan rada radne podskupine za istraživačke tehnike u postupcima ocjene koncentracija za 2003. godinu,⁴²

⁴¹ MONTY, Mario, Pozdravni govor na otvaranju Prve konferencije ICN-a, Castel dell'Ovo, Napulj 28. rujna 2002.

⁴² Autor rada bio je član ove skupine.

v/ Plan rada radne podskupine za promicanje prava i politike konkurencije za 2003. godinu.

Zaključna razmatranja i sažetak rada Napuljske konferencije dali su domaćin konferencije Giuseppe Tesaurio i predsjedavajući upravljačke skupine, Konrad von Finkenstein.

8. 1. 3. Dokumenti Prve godišnje konferencije ICN-a

Rezultati dosadašnjeg rada radnih skupina i podskupina sakupljeni su u nekoliko dokumenata. To su:

- *Guiding Principles for Merger Notification and Review*,⁴³
- *Recommended Practices for Merger Notification Procedures*,⁴⁴
- *The Analytical Framework for Merger Control*,
- *Capacity Building and Competition Policy Implementation*,
- *Study (Report) on Advocacy and Competition Policy*,⁴⁵

Buduće je djelovanje ICN-a prikazano u slijedećim dokumentima:

- *ICN Merger Review WG – Subgroup 2002-2003 Work Plans*,
- *ICN Merger Review WG - Notification and Procedures Subgroup 2002-2003 Work Plans*
- *ICN Merger Review WG - Analytical Framework Subgroup 2002-2003 Work Plan*
- *ICN Merger Review WG - Investigative Techniques Subgroup 2002- 2003 Work Plan*
- *Advocacy Working Group (AWG)*

9. Planovi za buduće godišnje konferencije ICN-a

Upravljačka je skupina već pripremila plan održavanja godišnjih konferencija do 2006. godine.

9. 1. Godišnja konferencija ICN-a, Meksiko 2003.

Prva slijedeća godišnja konferencija održat će se u Meksiku, u lipnju 2003. Teme koje će biti obrađene za tu konferenciju su također utvrđene.

Tako će, uz dvije teme koje su permanentno u središtu pozornosti ICN-a, koncentracije i promicanje prava i politike konkurencije, glavna će tema meksičke konferencije biti

⁴³ U tom dokumentu prepoznaju se temeljna načela za premošćivanje pojmova suvereniteta, transparentnost i postupovna jednostavnost, nediskriminacija, ujednačavanje prakse, koordinacija i približavanja antimonopolnih tijela različitih država, i stvaranja međusobnog povjerenja između članova.

⁴⁴ U tom se dokumentu načelno potvrđuje zajednička želja članova ICN-a za određivanja objektivnih i razumnih pragova koji stvaraju obvezu prijave namjere provedbe koncentracija (*thresholds*), te prikladnu fleksibilnost u odnosu na utvrđivanje trenutka nastanka obveze podnošenja prijave.

⁴⁵ Studija se, između ostaloga, bavi ulogom proaktivne uloge antimonopolnih tijela u zemljama u razvitku i utjecajem te njihove uloge na razvitak gospodarstva i poticanje vlada na provođenje prokompetitivnih reformi.

stvaranje, jačanje i edukacija antimonopolnih tijela i provođenje politike konkurencije u zemljama u razvitku.⁴⁶ Za to je ICN osnovao posebnu radnu skupinu.

Ova tema obuhvaća diskusije o uvođenju i konsolidaciji struktura slobodnog tržišta, spremnosti vlada na uvođenje prava konkurencije u svoje pravne sustave i osnivanje antimonopolnih tijela, suradnja s razvijenim zemljama i eventualno sklapanje ugovora o konzultantskim uslugama na multilateralnoj ili bilateralnoj osnovi (uključujući i analize aktualnog stanja u pojedinoj zemlji), itd.

Nerazvijene bi zemlje dobile tzv. zemlje-partnere. Te bi im zemlje pružale tehničku pomoć. Zadaci zemlje-partnera bili bi naročito: utvrđivanje sadržaja, trajanja i ukupnog financiranja mandata konzultanata, suradnja u partnerstvu sa sličnim agencijama izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, uključivanje iskusnog osoblja sa sveobuhvatnim poznavanjem pravnog sustava zemlje i prevoditelja u konzultantske poslove, itd. Zemlja-partner bi radila na izradi propisa o konkurenciji utemeljenih na postojećim propisima ili međunarodnim dokumentima (npr. primjenom *Model Law of UNCTAD*), te pomogla u pripremi državne uprave.

9. 2. Godišnje konferencije ICN-a od 2004. do 2006.

Slijedeće su godišnje konferencije ICN-a održat će se u Koreji 2004., u Njemačkoj 2005. i u Južnoafričkoj Republici 2006. godine.

10. Umjesto zaključka

Osnivanjem ICN-a ostvaruje se zamisao stvaranja neformalnog i visoko stručnog foruma antimonopolnih tijela svih zemalja. Jedan je od zadataka tog foruma stvaranje uzajamnog povjerenja i općeg razumijevanja između antimonopolnih tijela.

Pristup članstvu je potpuno otvoren i dobrovoljan. Svi članovi foruma mogu potpuno ravnopravno sudjelovati u njegovu radu, neovisno o stupnju razvijenosti njihovog gospodarstva i pravnih sustava. U ostvarivanju svojih projekata ICN surađuje i s neovisnim stručnjacima, odvjetnicima i njihovim udrugama, akademijama i drugim međunarodnim organizacijama.

Potreba za stvaranjem nekog oblika koordinacije antimonopolnih tijela potaknuta je činjenicom da poduzetnici ubrzano razvijaju globalne strategije. Kao protuteža takvim trendovima činilo da nužnim stvoriti tijelo koje će raditi na tome da se osigura učinkovito praćenje, istraživanje i analiza međunarodnih kartela, megakoncentracija, pokušaja globalnih monopolizacija i transakcija za koje postoji vjerojatnost da će narušiti slobodno tržišno natjecanje na štetu potrošača širom svijeta. Dakle, kao je to izrazio jedan od sudionika Napuljske konferencije, globalizacija gospodarstva zahtijeva globalizaciju primjene propisa o tržišnom natjecanju.

⁴⁶ *Capacity Building and Competition Policy Implementation.*

Cilj koji ICN u budućnosti želi ostvariti je određeno postepeno i meko približavanje u pravcu stvaranja zajedničkih standarda. Ovo naročito u području ocjene multinacionalnih koncentracija poduzetnika. Međutim, ta konvergencija nema sama po sebi za svrhu isključivanje mogućnosti da antimonopolna tijela različitih država u istom slučaju donesu kontradiktorne odluke. Svrha konvergencije se satoji prvenstveno u standardiziranju postupovnih pravila čija se primjena preporučuje. Članovi nemaju obvezu da te smjernice i preporuke uključe u svoja zakonodavstva.

ICN ne zamijenjuje bilo koju drugu međunarodnu organizaciju. Međutim, njegove su godišnje konferencije predstavljaju nešto više od uobičajenih znanstvenih i stručnih okupljanja.

ICN se svake godine usredotočuje na relativno mali broj projekata. Od svog začetka, u listopadu 2001. godine, ICN se usredotočio na dva glavna područja: na postupke kontrole multinacionalnih koncentracija poduzetnika (*multijurisdictional merger control*) i promicanje prava i politike konkurencije (*competition advocacy*). Rezultat takve orijentacije bi trebale jasne, koncizne i praktične smjernice koje bi bile jednako korisne za kako za antimonopolna tijela razvijenih zemalja, tako i za odgovarajuća tijela zemalja u razvitku. Te će teme i ubuduće zauzimati središnje mjesto u radu ICN-a.

Sudionici Napuljske konferencije jednoglasni su u ocjeni da je osnivanje ICN-a jedan od malog broja događaja presudnih za razvoj prava konkurencije. Većina ga izjednačuje sa značajem donošenja prvih suvremenih propisa iz područja zaštite konkurencije (Sherman Act, Clayton Act) i osnivanjem prvih neovisnih tijela koja su te propise provodila.

Značaj osnivanja ICN-a i povijesni značaj same Prve konferencije u Napulju možda je najbolje izrazio, Konrad von Finkenstein, jedan od osnivača tog foruma: «Ovaj događaj je putokaz u međunarodnoj primjeni propisa o konkurenciji i međunarodnoj suradnji na tom području. Mi iz svijeta prava konkurencije konačno imamo forum koji uključuje antimonopolna tijela iz cijelog svijeta.»

Stoga je sudjelovanje predstavnika hrvatske Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja bilo od izuzetnog značaja. Bez obzira na činjenicu što je, zbog nedostatnih sredstava koja su za takve potrebe odobrena Agenciji, sudjelovanje hrvatskog predstavnika bilo do posljednjeg časa potpuno neizvjesno, njegova je nazočnost potvrdila značajno mjesto i ugled koje hrvatsko antimonopolno tijelo oduvijek uživa kod stručnjaka u međunarodnoj «antimonopolnoj zajednici».

Šteta je, međutim, da taj ugled ovom prigodom nije bilo moguće potvrditi izravnim uključivanjem Agencije u rad neke od specijaliziranih radnih skupina. To bi, s obzirom na iskustvo i stručno znanje njenih stručnjaka, bilo od opće koristi. Međutim, već spomenuta nedostatna sredstva Agencije onemogućuju prihvaćanje bilo kakve slične dugoročnije obveze. Stoga će, nažalost, neizvjesno biti i buduće sudjelovanje Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u radu ICN-a.

